

Mezinárodní sankce

24.1.2025 - | Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Mezinárodní sankce - souhrn omezujících opatření, jež mezinárodní společenství (OSN, EU) používají jako nástroj k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, k ochraně základních lidských práv a k boji proti terorismu - jsou přijímány příslušnými orgány (Rada bezpečnosti OSN, Rada EU) v podobě rezolucí či rozhodnutí a nařízení. Mohou spočívat např. v omezení obchodu a služeb včetně peněžních služeb a služeb na finančních trzích, v omezení cestování konkrétních fyzických osob, v omezeních na úseku dopravy a spojů, technické infrastruktury, ale i na poli vědeckotechnických, případně i kulturních a sportovních styků.

Opatření stanovená na evropské úrovni formou nařízení jsou přímo účinná ve všech členských státech Evropské unie (bez nutnosti jakékoli implementace do vnitrostátního práva), to znamená, že je musí uplatňovat a dodržovat:

- všichni občané států EU, ať se nacházejí na území EU nebo kdekoli jinde;
- všechny fyzické osoby, které se nacházejí na území EU, tj. včetně státních příslušníků nečlenských zemí EU;
- všechny právnické osoby, subjekty nebo orgány založené podle práva některého ze členských států EU, ať svou činnost vykonávají kdekoli na světě;
- všechny právnické osoby, subjekty nebo orgány, které svou podnikatelskou činnost vykonávají zcela nebo z části na území EU.

Mezi činnostmi, jejichž poskytování může být mezinárodními sankcemi omezeno, figuruje **poskytování technické pomoci, která může mít podobu pokynů, poradenství, školení, předávání pracovních znalostí či dovedností nebo konzultací. Za formu technické pomoci je proto považováno i poskytování vzdělávání formou vysokoškolského studia.** Se zákazem technické pomoci se můžeme setkat prakticky ve všech sankčních předpisech, které zakazují nebo omezují vývoz určitého zboží či technologií (nejčastěji tzv. zboží a technologie dvojího užití a vojenský materiál a technologie), neboť bez souběžného zákazu technické pomoci by totiž zákaz vývozu byl částečně neúčinný. Sankčním předpisem dotčené státy by si totiž mohly díky technické pomoci žádané zboží vyrobit samy.

Evropská komise ve svém výkladovém stanovisku[1] dovozuje, že ústní předávání znalostí a poskytování školení nebo konzultací jsou aktivity charakteristické pro vzdělávání nebo výzkum a zastává názor, že **poskytování vysokoškolského vzdělávání a provádění aplikovaného výzkumu by mohlo spadat pod pojem „technická pomoc“.** Z uvedeného důvodu je potřeba při přijímání studentů a výzkumných pracovníků ze sankcemi dotčených států zvýšené obezřetnosti.

Související oblastí, již je potřeba mít na zřeteli, je tzv. **nehmotný přenos technologií**, především v jaderné oblasti, a to s ohledem na skutečnost, že předávání rizikových informací může mít formu technických údajů, poučení, výcviku, konzultací apod. Riziko nehmotného přenosu technologií tak může existovat jak při studiu specifických vysokoškolských oborů či řešení výzkumných projektů, tak při pořádání konferencí s mezinárodní účastí.

K dané problematice doporučujeme prostudovat **Příručku technické pomoci a nehmotného přenosu technologií** (ve formátu PDF) zpracovanou Finančním analytickým úřadem, která kromě podrobného přehledu sankčních režimů se zákazem technické pomoci poskytuje vodítka, jak danou

problematiku na akademických a výzkumných pracovištích řešit. Oproti původnímu vydání z roku 2021 přináší aktualizované znění seznam vysokoškolských oblastí vzdělávání se zvýšeným rizikem z hlediska poskytování technické pomoci nebo nehmotného přenosu technologií a metodická doporučení k bezpečnosti výzkumu.

Zdůrazňujeme, že je nezbytné, aby vysoké školy v České republice dodržovaly závazná ustanovení jednotlivých mezinárodních smluv a evropských i vnitrostátních právních předpisů (zejména jednotlivá přímo použitelná nařízení Rady (EU), zákon č. 69/2006 Sb. o provádění mezinárodních sankcí atp.) a odpovědně v tomto směru vyvíjely činnost. V případě zjištění porušení platných mezinárodních sankcí upozorňujeme na nebezpečí postihů (od citelných peněžních postihů v podobě pokut až po trestní odpovědnost konkrétních osob vyplývající z § 171d trestního zákona – trestný čin „porušování mezinárodních sankcí“).

Vnitrostátní koordinací při provádění mezinárodních sankcí v České republice je od 1. 1. 2017 pověřen **Finanční analytický úřad**. Jako právní nástupce Finančního analytického útvaru Ministerstva financí ČR plní funkci tzv. kompetentního orgánu. Na webových stránkách <https://fau.gov.cz/mezinarodni-sankce-867> lze nalézt podrobnější informace týkající se problematiky mezinárodních sankcí.

Zájemci si mohou prostudovat plné znění rezolucí Rady bezpečnosti OSN v anglickém jazyce. Přehled platné sankční legislativy EU naleznou v Sankční mapě EU na adrese <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>. Platná znění právních předpisů EU jsou k dispozici na adrese <https://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>.

1] Stanovisko Evropské komise C(2019/5883) z 5. 8. 2019 „*on a request for interpretation concerning the provision of higher education and the undertaking of applied research in the framework of a prohibition to provide technology or technical assistance to a third country*“ (https://ec.europa.eu/info/files/190805-opinion-technical-assistance-prohibition_en). Dostupné v anglické, francouzské a německé jazykové verzi.

<https://msmt.gov.cz/mezinarodni-vztahy/mezinarodni-sankce-2>